

Per un sindicalisme alternatiu

l'esquerda

www.cgt.es/cgtense • cgtense@cgt.es • DL 36887/92

Federació
d'Ensenyament
de CGT
de Catalunya
Via Lietana, 18,
Planta 9
08003 Barcelona

març 07

El 8 de març ens posa sobre la taula les reivindicacions històriques de les dones en el terreny de l'educació, de la coeducació.

En els darrers anys l'educació per a la igualtat de gènere s'ha centrat en la incorporació dels drets de la dona: la nena, l'alumna, l'adolescent, la mestra o la professora... a estudiar o impartir tot allò que, abans, només cinquanta anys enrere, era terreny absolut de l'home, del noi i del nen.

Ara, els resultats ens demostren que tenim una igualtat de drets, però molt lluny d'una igualtat real. Només cal veure-ho entre els adolescents, quan es fan un insult: aquest segueix essent de tipus o caire femení, és a dir, sempre es fa servir un estereotip en el qual intervé ineludiblement algun aspecte femení. Això evidencia que el model cultural que perdura en la nostra cultura és el masculí, de tall patriarcal, i la seva principal característica d'aquest és negar a la dona qualsevol representació significativa.

Una bona mostra per afirmar que aquest canvi no s'ha produït la tenim a l'escola, on veiem com les nenes i noies accedeixen als nivells d'ensenyament en igualtat de condicions que els nois, ah! però, diferint-ne de manera significativa en el moment de l'elecció o de l'orientació d'estudis. Només cal analitzar el nombre de nois/noies que cursen el Batxillerat humanista i el nombre que cursa el Batxillerat científic-tecnològic. Això es repeteix en determinats Cicles Formatius, carreres universitàries i en una posterior inserció laboral.

Els tècnics/ques de l'ensenyament sabem que es fa molt més amb les actuacions diàries, que no pas amb tot allò que es predica. La majoria de models d'interacció didàctica que utilitzem els docents, segueixen obeint a aquells en què personalment hem estat educats i això vol dir que els models masculins són els dominants, que van des d'una simple estructura gramatical -reveladora de l'existència de mecanismes de gran subtilesa, que provoquen l'ocultació de les dones- a una descarada negació sistemàtica dels fets de les dones, del seu paper en la història, les ciències, les matemàtiques, l'art, la música, l'educació física, la filosofia...

Una intencionalitat coeducativa en els programes pedagògics d'instituts i escoles té molta importància, perquè cal entendre la coeducació des d'una perspectiva molt més abastadora, que faci referència a educar en el respecte i la solidaritat, en el dret a la diferència i a la diversitat, per raons de sexe, de procedència social, ètnia, país... Així, es comprèn que la coeducació esdevingui com un projecte de canvi en les maneres d'ensenyar. És evident que, actualment,

ningú no s'oposi a la coeducació, però tots sabem que en el fons subjaç una barrera que li dificulta encabir-se dia a dia en l'escola. La primera causa que la bandeja és que l'Administració mai no s'ha pres seriosament el tema per donar-li una veritable atenció; ho deixa a la voluntat de les dones feministes i d'alguns homes que les recolzen en aquesta tasca. El Departament d'Educació ha cobert aquesta

"Does it strike anyone else as weird that none of the great painters have ever been men?"
que no trobeu estrany que cap gran artista hagi estat home ?

llacuna amb els anomenats Plans de Innovació Educativa i, amb alguns curset sobre coeducació. Per altra banda, els sindicats tot hi tenir evidències de clares reivindicacions de les dones sindicalistes i secretàries, han ajornat la coeducació *sine die*. No és gens agosarat que defensem la necessitat d'un canvi, és un clam que demana hores, revisió dels llibres text amb estereotips sexistes, formació, investigació i estudi...

Ja és hora que l'escola presenti amb coherència tot allò que és femení i en faci justícia. Actualment, molts dels conflictes que es viuen als centres tenen les arrels en la desigualtat de gènere, en l'agressivitat, en la combativitat, en la manca de respecte, en la violència... L'escola, tot i que només és una part de la societat, té un paper cabdal en aquesta formació coeducativa. Educar els nois i noies en una nova identitat més igualitària, ben segur que ha de tenir profundes conseqüències en una futura societat, ja que quan aquests siguin grans hauran de prendre tot un mosaic de decisions sobre governs, guerres, empreses, fills, filles, sentiments... No hi ha dubte que una formació coeducativa pot ajudar el conjunt de la societat a preparar i obtenir canvis reals

cuidadania

D'aquí a poc s'implantarà la "Ley de dependencia". Aquest 8 de març és el dia de la dona i el de la ciudadania.

Les dones hem cuidat de tothom abans que existís el concepte de ciudadania. Ajudar a les dones en els parts i fer-se càrrec del vellets de la família ha estat cosa de dones des de l'antiguitat. El catolicisme, amb la Mare de Déu, va sacralitzar la dona en la seva vessant d'intercessora compasiva, la gran cuidadora de la nostra humana feblesa.

Com a gestora-cuidadora de la família, amb la *feina de casa*, ha participat activament d'una divisió social del treball (marcada pels gèneres) que ha fet possible aquesta realitat socio-econòmica que gaudim o patim. Però fent una lectura interesada del que és "productiu", es va aprofitar aquest "contracte social" per oferir una versió falsificada de la història i per col·locar la dona en una zona invisible i incòmoda, una "dimensió desconeguda": l'àmbit de la dona és el de les relacions personals, la interdependència, les emocions, la cura dels fills, dels que estan malalts a la família, dels pares que es fan vells...(El món privat)

Les pensions de viduïtat actuals, tant minses, són el reflex d'aquesta invisibilitat imposada.

Aquestes habilitats *femenines* van ser aprofitades de portes en fora i van ser feines remunerades: llevadores, dides, criades, mestres, infermeres, cuineres, perruqueres, assafates, secretàries, fins i tot prostitutes... (I quan el sistema ha tingut necessitat se les cridat per a altres tasques no tan clarament servicials) I així va arribar la doble jornada laboral, per cuidar d'algú sempre i no ser enlloc reconeguda. A fora, amb unes condicions laborals moltes vegades precàries, injustament malpagades i professionalment infravalorades. Sempre subsidiàries de l'activitat de l'home.

A casa, fent amb dedicació una feina delicada però, de portes en fora, mai reconeguda com a una activitat imprescindible per a la vida en general i pel sistema en particular.

Com enfronta la societat del benestar totes

aquestes contradiccions? Amb lleis i mesures per la conciliació laboral amb la vida familiar, o amb la nova llei de dependència. Donant peixet perquè no es trenqui la baralla: on està l'aplicació d'aquestes mesures a l'empresa privada, on és l'oferta d'escoles bressol públiques que es necessita?

El sector terciari es frega les mans amb la cura que el sistema ha d'oferir: desenvolupament de xarxes privades, precarietat laboral –sobretot femenina- per abastar-la. Falses victòries de la societat del benestar.

En una societat borratxa d'autocomplacència, ridícula en la seva curtedat de mires, que viu d'esquena a la realitat de l'existència humana, el reconeixement real de la cura (i la dignitat de la vida humana) suposa reconèixer que això no funciona, i convida a canvis profunds, per exemple:

Continua reflexió sobre el que és important a la vida de les dones i els homes, trencar estereotips que barren àmbits considerats tradicionalment per a dones o homes.

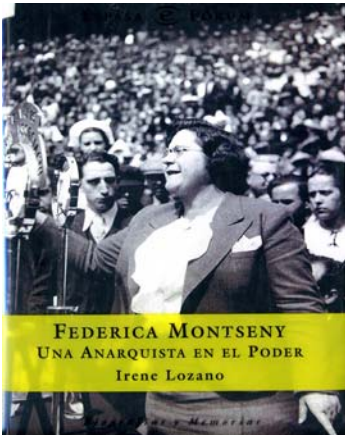
No posar els recursos socials, les energies i il·lusions de la gent al servei de la rendibilitat econòmica immediata d'una economia de mercat implacable, sinó al servei de les necessitats de les persones.

Que el fet de delegar la cura de les persones que ens envolten sigui una decisió personal: si es reconeix que la cura és important per a tothom, una dona (o un home) pot quedar-se a casa educant, vetllant per algú que en aquell moment no forma part de la "població activa", però sí de la societat.

Polítiques econòmiques globals, que regulin no només la responsabilitat de les administracions amb les persones dependents, sino també aquesta dedicació de les dones (o els homes) a temps total o parcial a la cura, fent-la compatible de veritat amb el treball assalariat convencional, la formació, la creació artística...

La història positivista, centrada només en els rics i poderosos, que s'ha après a l' escola durant molts anys, va arraconar a l'armari de l'oblit als i les desemparades, sobre tot a les dones, que no han estat ni ho estan majoritàriament avui entre els grups de poder. Per això, commemorant el 8 de març, reivindiquem un lloc a la història per a les dones, centrant-nos en aquesta ocasió en les que van participar a la revolució que es va produir durant la guerra civil espanyola. Destacarem només unes poques, encara que hi ha moltes més, recomanant alguns dels llibres que es poden trobar actualment

Federica Montseny: Una anarquista en el poder

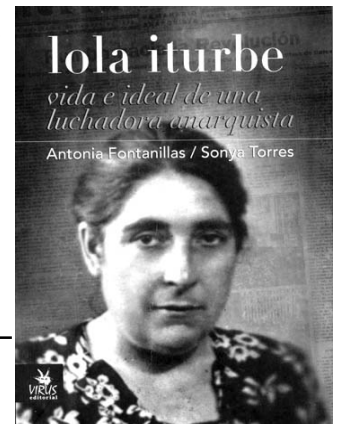
LOZANO DOMINGO, IRENE. Ed. Espasa-Calpe. Preu: 23,90 euros

Federica Montseny (1905-1994) va ser la primera dona ministra del món occidental. Membre de la CNT des de 1931, va destacar com a escriptora i oradora. Al 1936 va passar a formar part del comitè peninsular de la FAI, és sent nomenada el mateix any ministra de sanitat. Aquest fet li va suposar moltes crítiques des del món anarcosindicalista. La victòria de Franco li va obligar a exiliar-se a França, on va morir el 1994.

Lola Iturbe. Vida e ideal de una luchadora anarquista

ANTONIA FONTANILLAS/SONYA TORRES Ed. Virus. Preu: 16 euros.

Lola Iturbe (1902-1990) va afiliar-se als 14 anys al sindicat del vestit de la CNT, administrant posteriorment amb el seu company la revista Tierra i llibertat. Militant de Mujeres Libres, va lluitar per l'emancipació i la capacitat de la dona treballadora.

Mujeres Libres. El anarquismo y la lucha por la emancipación de las mujeres

MARTHA A. ACKELSBURG. Ed. Virus. Preu: 15 euros.

Aquest llibre analitza les raons que van portar a un nombrós grup de dones de l'àmbit llibertari a la creació de Mujeres Libres, malgrat comptar amb l'oposició de gran part del mateix i de les estructures orgàniques de la CNT. Mujeres Libres va ser una organització avançada al seu temps, doncs assenyalava, a diferència d'altres grups de dones, la importància de què fossin les dones les protagonistes del seu alliberament, destacant la capacitat com a eina indispensable per aconseguir trencar la situació de subordinació social de la dona.

No voldríem acabar aquest espai sense destacar algunes pàgines web sobre la història de Mujeres Libres i altres webs amb links interessants sobre el paper de les dones a la guerra civil espanyola:

<http://wzar.unizar.es/siem/articulos/Premios/MujeresLibres.pdf>. Resum de la història de Mujeres Libres, així com les seves principals idees i aportacions al feminisme.

<http://www.historiasiglo20.org/enlaces/mujeres.htm>

Pàgina web molt interessant, amb links sobre la situació de la dona i la seva intervenció a la guerra civil.

TERESA CLARAMUNT, propagandista i agitadora anarquista¹.

La biografia de Teresa Claramunt (1862-1931) no pot rebre un tractament convencional centrat únicament en el personatge, entre altres aspectes, per l'escassetat de dades. L'estudi sobre aquesta dona partí del subjecte individual i del relat de la seva vida des de la perspectiva d'incloure-la en les anàlisis socials i polítics més generals. Es tractava, per tant, de realitzar una interpretació global, amb una mirada nova, d'una pionera del feminisme català que a més fou sindicalista, lliurepensadora i anarquista.

La seva trajectòria vital ens mostra una dona d'ardent temperament, que en la seva lluita per un món més just ho arriscà tot: llur feina, la possibilitat de tenir fills (fou mare cinc vegades però tots van morir al poc de néixer), les seves relacions amoroses i la seva salut. Visqué els últims anys de la seva vida greument malalta, degut a les seves estades a presó, i depenent de les ajudes econòmiques que recaptaven els seus companys d'idees.

Teresa Claramunt fou una dona del seu temps encara que no fou representativa de la majoria de les dones obreres per la seva excepcionalitat en trencar amb la vida que li estava destinada. Com a treballadora lluità des de l'obrerisme de la I^a Internacional contra l'explotació que patí per la seva condició d'obrer a Sabadell, participant en el conflicte més important de la dècada dels vuitanta, l'anomenada *vaga de les set setmanes* (1883), experiència que l'aproparà a l'anarquisme.

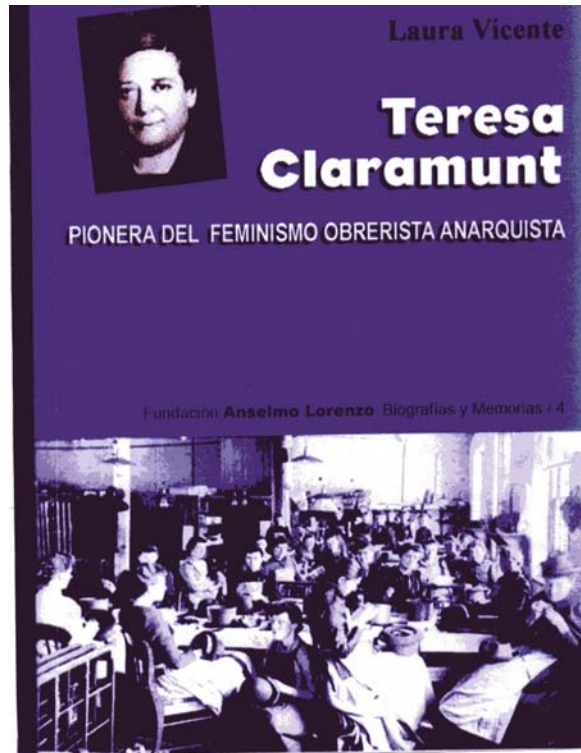
Com a dona refusà el model de gènere que defensava que les dones s'havien de dedicar a les anomenades *tasques pròpies del sexe*, és a dir la maternitat, la dedicació a la família i les feines domèstiques, convertint-se en una propagandista i agitadora que contribuï a la creació de les primeres organitzacions de dones obreres a Catalunya, la *Sección Varia de Trabajadoras anarco-colectivistas de Sabadell* (1884) i la *Agrupación de Trabajadoras de Barcelona* (1891).

El primer feminisme nasqué de la mà del lliurepensament republicà, anarquista, maçó i espiritista, i Claramunt s'integrà dins d'aquest moviment participant en organitzacions feministes amb una composició social diversa (petita i mitjana burgesia, professionals i obrers) com la *Sociedad Autónoma de Mujeres* (1889) o la *Asociación Libre pensadora de Mujeres* (1896).

El lliurepensament fou un mètode d'organització per a intervenir a la societat de forma dinàmica i amb capacitat per mobilitzar importants sectors socials i remenar consciències com no el podia fer cap partit ni organització obrera de l'època. El lliurepensament, vertebrat a través de l'anticlericalisme, tenia un enemic comú: el catolicisme i l'Estat canovista. Claramunt considerava que la religió catòlica havia ocasionat greus perjudicis a les dones

per mantenir-les en la ignorància, el fanatisme i el servilisme i, per tant, l'alliberament de la dona passava per la llibertat de consciència i la instrucció que permetria el lliure pensament.

Teresa Claramunt fou una dona amb moltes cares i arestes, fou admirada i estimada però també refusada i odiada. En definitiva, estem davant una dona real i, a la vegada, excepcional que visqué intensament la seva vida.

¹ Aquest article fa referència al llibre del que soc autora, *Teresa Claramunt. Pionera del feminismo obrerista anarquista*. Madrid, Fundación Anselmo Lorenzo, 2006.